

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ
Завідувач кафедри,
 Павло ПИСАРЕНКО
(протокол « 1 » вересня 2025 р. № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ЛАНДШАФТНА ЕКОЛОГІЯ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД

освітньо-професійна програма
спеціальність
галузь знань
рівень вищої освіти
навчально-науковий інститут

Екологія
101 Екологія
10 Природничі науки
Перший бакалаврський
Агротехнологій, селекції та екології

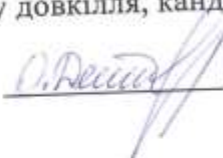
Полтава
2025/2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни *Ландшафтна екологія та природно-заповідний фонд* для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Екологія» спеціальності 101 Екологія

Мова викладання державна

Розробник: *Диченко О.Ю.*, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук

«01» вересня 2025 року

 Оксана ДИЧЕНКО

Погоджено гарантом освітньої програми «Екологія»

«01» вересня 2025 року

 Анна ТАРАНЕНКО

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Екологія»

протокол 2 Вересня 2025 року № ____

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності Марина ГАЛИЦЬКА

© ПДАУ 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Елементи характеристики</i>	<i>Денна форма здобуття освіти</i>
Загальна кількість годин	135
Кількість кредитів	4,5
Місце в індивідуальному навчальному плані ЗВО	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	2
Семестр	3
Лекції (годин)	22
Практичні (семінарські) (годин)	24
Самостійна робота (годин)	89
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: Формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій у визначенні різновидів еко- та геосистем, їх ролі у формуванні стану довкілля, особливостей функціонування та еволюції геосистем, стійкості природних систем до антропогенного впливу, а також в усвідомленому оцінюванні ландшафтів за їх структурою і станом та прогнозуванні динаміки екологічного стану геосистем різних рангів; опанування знань щодо природно-заповідної справи, включаючи її наукові, правові, організаційні, управлінські та інші основи.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Біологія», «Загальна екологія».

4. Компетентності

- загальні:

1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

- фахові:

1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

2. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

3. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

5. Програмні результати навчання

ПРН 6: Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.

ПРН 16: Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПРН 18: Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 6: Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.	<i>Демонструвати теоретичні знання щодо загального підходу до вивчення екологічного стану території. Аналізувати фактори формування ландшафтно-біологічного різноманіття.</i>
ПРН 16: Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.	<i>Знати основні принципи формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. Вміти провести класифікацію ландшафтно-територіальних структур.</i>
ПРН 18: Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.	<i>Знати основні сучасні заходи, спрямовані на збереження довкілля. Володіти методами збору, систематизації та інтерпретації даних щодо впливу антропогенних факторів на довкілля.</i>

6. Методи навчання і викладання

Словесні методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда.

Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.

Практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, розрахункові роботи.

Самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи.

Методи з розвитку соціальних навичок: презентація, доповіді, робота в команді.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Ландшафтна екологія як наука. Типи класифікацій ландшафтів. Ландшафтна екологію як міждисциплінарна наука, що поєднує екологічні та природоохоронні підходи. Об'єкт, предмет, мета та основні завдання ландшафтної екології. Історія становлення науки та внесок провідних вчених. Основні типи класифікацій ландшафтів та їх значення для наукових досліджень і практики природокористування.

Тема 2. Ландшафтні екосистеми. Фактори формування ландшафтів. Основні поняття ландшафтної екосистеми, як просторово цілісного природного утворення. Природні територіальні комплекси (ПТК) і геосистеми. Роль рельєфу та ґрунтового покриву у формуванні ландшафтної структури. Процеси взаємодії компонентів ландшафту.

Тема 3. Вертикальні структури ландшафтів: склад та декомпозиція (топічна ландшафтна екологія). Загальні стадії формування структури геосистеми. Поділ геосистем на складові частини. Вертикальні межі геосистем. Стадії формування вертикальної структури геосистеми. Ландшафтно-геохімічні бар'єри. Вертикальні межі геосистем. Ландшафтно-геохімічні бар'єри.

Тема 4. Роль потоку енергії і речовин (трансформація енергії, міграція та обмін речовин, потоки вологи в геосистемі). Сонячна енергія як основа функціонування геосистем. Трансформація енергії природними компонентами ландшафту. Міграція, обмін і кругообіг речовин у межах геосистеми. Потоки вологи та їх значення для стабільності ландшафту. Вплив рельєфу на напрям і інтенсивність потоків. Водний баланс як чинник збереження ландшафтної рівноваги. Відкриті та відносно замкнуті геосистеми. Роль біоти у трансформації речовин і підтриманні кругообігу.

Тема 5. Ландшафтно-територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія). Сутність хорологічного підходу у ландшафтній екології. Ландшафтна мозаїчність як характеристика просторової організації. Просторові одиниці ландшафту: контури, урочища, місцевості. Формування просторового малюнка ландшафту під впливом природних чинників. Поступовість і умовність меж ландшафтів. Територіальна диференціація природних комплексів. Вплив господарської діяльності на територіальну структуру. Природні та антропогенні ландшафтні структури.

Тема 6. Стійкість геосистеми до антропогенного тиску. Самоочищення ландшафтів. Поняття екологічної стійкості геосистеми. Механізми саморегуляції природних систем. Природні процеси самоочищення ландшафтів. Висока здатність до самоочищення лісових і водних ландшафтів. Межі допустимого антропогенного навантаження. Роль біогеохімічних циклів у підтриманні рівноваги. Уразливість окремих типів геосистем до антропогенного впливу. Вплив деградації компонентів на стійкість системи.

Тема 7. Поняття про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України, особливості його формування та управління. Склад та категорії природно-заповідного фонду України. Відмінності у режимі охорони заповідників і національних природних парків. Принципи формування ПЗФ. Роль ПЗФ у збереженні ландшафтного та біологічного різноманіття. ПЗФ як елемент екологічної політики держави. Проблеми функціонування ПЗФ в Україні. Особливості режиму охорони різних категорій ПЗФ.

Тема 8. Система формування природно-заповідного фонду як основи екомережі. Поняття регіональної екомережі та її місце у національній екомережі. Структурні елементи регіональної екомережі: ядра, коридори, буферні та відновлювальні території. Принципи просторової зв'язаності природних територій у межах регіону. Роль об'єктів ПЗФ у формуванні регіональної екомережі. Функціональне призначення екологічних коридорів для міграції видів. Проблеми формування регіональних екомереж в Україні. Поняття Смарагдової мережі та її значення. Критерії відбору територій до Смарагдової мережі. Значення територій Смарагдової мережі. Перспективи розвитку Смарагдової мережі в Україні.

Тема 9. Управління та правове забезпечення функціонування природно-заповідного фонду. Нормативно-правова база функціонування ПЗФ. Органи управління об'єктами природно-заповідного фонду. Режим охорони територій ПЗФ. Відповідальність за порушення природоохоронного режиму. Моніторинг і контроль стану територій ПЗФ. Роль місцевих громад в управлінні заповідними територіями. Поєднання охорони природи з рекреаційною діяльністю.

Тема 10. Сучасні підходи до збереження біорізноманіття в контексті ландшафтної екології та природно-заповідного фонду. Ландшафтний рівень розгляду біорізноманіття. Вплив ландшафтної фрагментації на видове різноманіття. Сучасні підходи до збереження біорізноманіття. Роль екомережі у підтриманні популяцій видів. Значення ПЗФ для збереження природних популяцій. Необхідність збереження цілісних ландшафтів. Інтеграція ландшафтної екології у природоохоронну практику.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р
Тема 1. Ландшафтна екологія як наука. Типи класифікацій ландшафтів.	14	4	4	6
Тема 2. Ландшафтні екосистеми. Фактори формування ландшафтів.	12	2	4	6
Тема 3. Вертикальні структури ландшафтів: склад та декомпозиція (топічна ландшафтна екологія).	12	2	-	10
Тема 4. Роль потоку енергії і речовин (трансформація енергії, міграція та обмін речовин, потоки вологи в геосистемі).	10	2	-	8
Тема 5. Ландшафтно-територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія).	16	2	4	10
Тема 6. Стійкість геосистеми до антропогенного тиску. Самоочищення ландшафтів.	14	2	-	12
Тема 7. Поняття про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України, особливості його формування та управління.	18	2	4	12
Тема 8. Система формування природно-заповідного фонду як основи екомережі.	11	2	-	9
Тема 9. Управління та правове забезпечення функціонування природно-заповідного фонду.	14	2	4	8
Тема 10. Сучасні підходи до збереження біорізноманіття в контексті ландшафтно-екології та природно-заповідного фонду	14	2	4	8
Усього годин	135	22	24	89

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз ландшафтно-карти України	4
2	Морфологічна структура ландшафту	4
3	Аналіз функціонування геосистем	4
4	Категорії територій і об'єктів природно-заповідного фонду України	4
5	Нормативно-правові засади охорони і використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду України	4
6	Міжнародні природоохоронні конвенції та угоди щодо збереження біотичного та ландшафтного різноманіття	4
Разом		24

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
1. Становлення та розвиток ландшафтної екології як науки. Основні підходи до класифікації ландшафтів у вітчизняній та зарубіжній науковій школі.	6
2. Основні природні та антропогенні фактори формування ландшафтів. Роль клімату, рельєфу, ґрунтів, води, рослинності у становленні ландшафтних екосистем.	6
3. Вертикальна структура типового ландшафту вашого регіону. Характеристика основних компонентів та зв'язки між ними.	10
4. Характеристика процесів трансформації енергії та міграції речовин у природних ландшафтах. Приклади порушення цих процесів унаслідок господарської діяльності людини.	8
5. Типи хорологічних (територіальних) структур ландшафтів. Аналіз ландшафтної структури рівнинних і гірських територій України.	10
6. Характеристика поняття екологічної стійкості та механізму самоочищення геосистем. Критерії оцінки стійкості ландшафтів до антропогенних навантажень.	12
7. Структура природно-заповідного фонду України. Головні категорії ПЗФ та їх характеристика (мета створення, приклади об'єктів, правовий статус).	12
8. Принципи формування національної екомережі. Роль природно-заповідного фонду у забезпеченні екологічної рівноваги та сталого розвитку територій.	9
9. Система управління природно-заповідним фондом України. Основні нормативно-правові акти, що регулюють його діяльність.	8
10. Сучасних підходів до збереження біорізноманіття в Україні. Роль ландшафтного планування у підтриманні природної різноманітності.	8
Разом	89

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з дисципліни «Ландшафтна екологія та природно-заповідний фонд» навчальним планом не передбачена.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПРН 6: Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття.	виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи
ПРН 16: Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.	
ПРН 18: Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми/ Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
Тема 1. Ландшафтна екологія як наука. Типи класифікацій ландшафтів.	5	5	-	10
Тема 2. Ландшафтні екосистеми. Фактори формування ландшафтів.	5	5	-	10
Тема 3. Вертикальні структури ландшафтів: склад та декомпозиція (топічна ландшафтна екологія).	-	5	-	5
Тема 4. Роль потоку енергії і речовин (трансформація енергії, міграція та обмін речовин, потоки вологи в геосистемі).	-	5	-	5
Тема 5. Ландшафтно-територіальні структури (хорологічна ландшафтна екологія).	5	5	-	10
Тема 6. Стійкість геосистеми до антропогенного тиску. Самоочищення ландшафтів.	-	5	-	5
Тема 7. Поняття про природно-заповідний фонд (ПЗФ) України, особливості його формування та управління.	5	5	-	10
Тема 8. Система формування природно-заповідного фонду як основи екомережі.	-	5	-	5
Тема 9. Управління та правове забезпечення функціонування природно-заповідного фонду.	5	5	-	10
Тема 10. Сучасні підходи до збереження біорізноманіття в контексті ландшафтно-екології та природно-заповідного фонду	5	5	-	10
Екзамен	-	-	20	20
Разом	30	50	20	100

Усі форми контрольних заходів повинні містити шкалу та критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання практичних занять

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Відмінне виконання практичної частини роботи та вільне знання теоретичної частини практичної роботи.
4	Достатнє виконання практичної частини роботи з невеликою кількістю неточностей, та знання теоретичної частини практичної роботи.
3	В цілому правильна робота з незначною кількістю помилок та поверхнєве знання теоретичної частини практичної роботи
1-2	Виконання практичної частини роботи задовольняє мінімальним критеріям, відсутні відповіді на питання теоретичної частини практичної роботи, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувачем надана повна відповідь у письмовій формі (не менше 90% потрібної інформації)
4	Здобувачем надана достатньо повна відповідь у письмовій формі (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями.
3	Здобувачем надана неповна відповідь у письмовій формі (не менше 60% потрібної інформації та незначні помилки)
1-2	Здобувачем надана коротка відповідь у письмовій формі із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації)

Шкала та критерії оцінювання екзамену

Теоретичне питання № 1	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 2	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 3	0-3	Несвідоме, механічне відтворення теоретичного матеріалу, присутні значні помилки, використання невірної методики розрахунків, наявність арифметичних помилок
	4-7	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна
	8-10	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Всього (максимальна)	20	

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: інформаційний супровід із використанням платформи Moodle; ноутбук; пристрій мультимедійний (проектор); проекційний екран; матеріал Microsoft Power Point (презентації).

13. Політика навчальної дисципліни

- щодо термінів виконання та перескладання:	<i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення практичних занять із метою перевірки рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, підготовленості до виконання конкретних завдань і виконання самостійної роботи. Поточне оцінювання має забезпечити ефективний зворотний зв'язок для здобувача вищої освіти та надати йому можливість використовувати отримані результати для покращення своїх показників під час наступного оцінювання. <i>Семестровий контроль</i> проводиться у формі екзамену за розкладом згідно з графіком навчального процесу. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання на дату семестрового контролю. Здобувачу вищої освіти, який одержав під час екзаменаційної сесії незадовільну оцінку (FX) або не був допущений до семестрового контролю, дозволяється ліквідувати підсумкову академічну заборгованість. Ліквідація здобувачем підсумкової академічної заборгованості здійснюється згідно з графіком ліквідації підсумкової академічної заборгованості. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю оцінку F за ЄКТС, проходить повторне вивчення навчальної дисципліни за індивідуальною програмою. <i>Повторне проходження контрольного заходу</i> для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту, за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною. Повторне проходження контрольного заходу для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз із дозволу першого проректора на підставі заяви здобувача вищої освіти. Кількість навчальних дисциплін, які можна перездати здобувачу вищої освіти за весь період навчання, не повинна перевищувати чотирьох. Оцінка, отримана під час перездачі, є остаточною і не підлягає оскарженню.
- щодо академічної доброчесності:	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо відвідування	Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року

занять:	передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:	На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо оскарження результатів оцінювання:	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувач вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декану факультету. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Боголюбов, В. М. та ін. Ландшафтна екологія: підручник. Харків: ХНУ, 2017. 320 с.
2. Радловська, К.О. Локальний моніторинг довкілля для адміністративних районів і територіальних громад: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 180 с.
3. Сафранова, Т. А. Техногенне забруднення довкілля: моніторинг та оцінка ризиків. Київ: НУБіП України, 2019. 180 с.
4. Пузік В.К., Непран І.В. Ландшафтна екологія: основні терміни та визначення: словник. Х.: ХНАУ, 2014. 47 с.
5. Денисик .Г.І., Канський В.С., Канська В.В. Ландшафтна екологія: теорія, методи, практичне застосування: навчальний посібник. Київ. 2023. 350 с. Режим доступу: <https://intranet.vspu.edu.ua/landscapescience/index.php/journal/article/view/31>.
6. Денисик Г. І., Шмагельська М. О., Стефанков Л. І.. Мікроосередкові процеси в антропогенних ландшафтах. Вінниця: «Едельвейс і К», 2010. 212 с. Режим доступу: <https://intranet.vspu.edu.ua/landscapescience/index.php/journal/article/view/31>.
7. Богославська А.В. Формування та використання територій природно-заповідного фонду: теорія і практика реалізації: монографія. Миколаїв: Іліон, 2014. 348 с.
8. Герасимчук З.В., Микитин Т.М., Якимчук А.Ю. Маркетинг природно-заповідних територій: монографія. Луцьк: ЛНТУ, 2012. 245 с.
9. Смирнова С.М., Мась А.Ю., Коваль А.О. Європейський досвід землекористування природно-заповідного фонду. Економіка та держава. 2021. № 1. С. 77–82.
10. Шершун М.Х., Микитин Т.М. Особливості управління територіями національних природних парків. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2023. № 1. С. 34–41.

Допоміжні

1. Ласло О.О, Диченко О.Ю. Моніторинг інвазійних адвентивних видів рослин у багаторічних насадженнях. SWorldJournal. Болгарія, 2020. вип 4.(2). С.54-66. DOI: 10.30888/2410-6615.2020-04-02-003 Indexed in INDEXCOPERNICUS (high impact-factor).
2. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю. Оптимізація організаційної структури управління ресурсно-екологічною безпекою на регіональному рівні на інноваційних засадах. Журнал Бізнес Інформ. Харків, 2020. №8. С. 60-68.
3. Диченко О.Ю., Ласло О.О. Моделювання просторового варіювання різноманіття рослинного покриву за допомогою даних дистанційного зондування землі. Вісник ПДАА. Полтава, 2020. №3. С. 13-20.
4. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю., Методичні засади впровадження еко-інновацій у контексті сталого розвитку сільських територій /Вісник ПДАА. 2020. № 4. С. 135–141.
5. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю. Estimation of resource-ecological safety in the region: methodical and methodological aspects. Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. №136.

6. Зорін, Д.О. Геоінформаційна система екологічної безпеки природного заповідника «Горгани» в Українських Карпатах. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. С. 135-148.

Інформаційні ресурси

1. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного і ландшафтного різноманіття. Режим доступу: <http://www.ecnc.nl/doc/lynx/>.

2. Національний атлас України: презентація. Державне науково-виробниче підприємство «Картографія». Київ, 2007. 62 с. . Режим доступу: URL : <https://www.cadastre.bg/archive/8zasedanie/prezentacii/ukraina/NAU.pdf>.

3. Інформаційний портал «Карти України». Ландшафти. Режим доступу: URL : <http://geomap.land.kiev.ua/landscapes.html>.

4. Дудка І. Г. Ландшафтознавство: практикум. Київ : КНТ, 2015. 198 с. Режим доступу: URL : <http://ephseir.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/1645/Landscape%20Methods%20ALL.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 черв. 1992 р. № 2456-XII. Режим доступу: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

6. Аналіз площ природно-заповідного фонду України в розрізі адміністративно-територіальних одиниць за 2020 рік: інформаційно-аналітичні матеріали Мін-ва захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: URL: <https://wownature.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/Dovidka-PZF-2020-V3.0-.pdf>.

7. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лют. 2019 р. № 2697-VIII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

8. Всеєвропейська екологічна мережа. Режим доступу: <http://www.ecnc.nl/doc/lynx>.

9. Міжнародного фонду охорони природи (WWF International). Режим доступу: <http://www.panda.org>.

10. Природоохоронне законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

11. Закон України Про екологічну мережу України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text>.

12. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>.